

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ “AKILLI İHRACAT ROBOTU” İLE PEYNİR İHRACATININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Binali KILIÇ*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, T.C. Ticaret Bakanlığının Kolay İhracat Platformu üzerinden “Akıllı İhracat Robotu” makine öğrenmesi teknolojisini kullanarak Türkiye’nin GTİP Kodu 0406 peynir ve pıhtılaştırılmış ürünlerin ihracatı için pazar analizi yapmaktır. Ayrıca, Akıllı İhracat Robotunun Türkiye’nin peynir ihracat verilerini, T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verileri ile karşılaştırarak makine öğrenmesi ve yapay zekâ uygulamaları verilerinin doğruluğunu test etmektir. Sonuç olarak, Kolay İhracat Platformu internet sayfası ve “Akıllı İhracat Robotu” ile elde edilen verilerin, T.C. Ticaret Bakanlığı, İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verileri genel olarak uyumlu olduğu görülmektedir. Coğrafi mesafenin kısa olması lojistik giderlerin maliyetini düşürmekle birlikte ihracatı artırıcı bir parametre olarak görülmemektedir. Günümüzde internet kaynaklarından yararlanılarak masa başı ihracat pazar araştırması ve pazar analizinin önemi ve verilerin güvenilirliği giderek artmaktadır. Bununla birlikte elde edilen verilere göre; Türkiye’den uzak mesafede olan ülkelere peynir ve pıhtılaştırılmış ürünlerin ihracatının Türkiye’nin komşu ülkelere daha fazla yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda uzak mesafede olan ülkelere ihracat yapmak isteyen girişimciler için mesafenin bir engel olmaması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Peynir, İhracat, Akıllı İhracat Robotu

ASSESSMENT OF CHEESE EXPORT WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORTED “SMART EXPORT ROBOT”

ABSTRACT

Purpose of this study is to conduct a market analysis for the export of Türkiye's Customs Tariff Statistics Position Code (GTIP) 0406 cheese and coagulated products by using the "Smart Export Robot" machine learning technology through the Easy Export Platform of the Ministry of Trade of the Republic of Türkiye. In addition, the aim of this study is to test the accuracy of machine learning and artificial intelligence applications by comparing Türkiye's cheese export data of the Smart Export Robot with the data of the Department of Statistics and Evaluation of the Ministry of Trade of the Republic of Türkiye. In conclusion, it is observed that the data obtained from the Easy Export Platform website and the "Smart Export Robot" are generally compatible with the data of the Ministry of Trade, Department of Statistics and Assessment. Although, the short geographical distance reduces the cost of logistics expenses, it is not seen as a parameter that increases exports. Nowadays, the importance of desk-based export market research and market analysis using internet resources, and the reliability of the data are increasing. Nevertheless, according to the data obtained; it is seen that exports of cheese and coagulated products to countries that are far away from Türkiye are more than Türkiye's neighboring countries. In this sense, it can be said that distance should not be an obstacle for entrepreneurs who want to export to distant countries.

Keywords: Gastronomy, Cheese, Exportation, Smart Export Robot

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü/Dış Ticaret Anabilim Dalı, binali.kilic@balikesir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8345-6617>

GİRİŞ ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Peynirin yaklaşık 8000 yıl önce Dicle ve Fırat arasındaki “Bereketli Hilal”de evrimleştiğine inanılmaktadır (Hastaoğlu vd., 2021: 1086). Ancak, peynirin ilk olarak kimler tarafından nerede ve nasıl yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir (Kamber, 2006: 41). Peynir, insanoğlunun en eski kültür miraslarından birisidir (Kamber, 2006: 40). Dünyada 4000’in üzerinde peynir çeşidi olduğu düşünülmektedir (Ulema ve Menteşe, 2023: 232). Peynir, eski çağlardan beri tarımla uğraşan toplumlarda tüketilen kıymetli bir gıda maddesidir. Dünya mutfağının ve sofralarının vazgeçilmez bir gıda maddesi olan peynir ülkelerin kültür ve üretim teknikleri konusunda elde ettikleri deneyim zenginliğinin bir parçasıdır (Hastaoğlu vd., 2021: 1084). Dünyadaki peynirlerin çoğu üretildikleri coğrafi bölgede tüketilmektedir. (Tarakçı vd., 2016: 56). Bitki örtüsü, bölgenin florası ve iklim peynirin hammaddesi olan sütün yapısında önemli farklılıklara neden olabilmektedir. Günümüzde teknolojik gelişmeler peynir üretimini modernize olmasına önemli katkılar sunmakla birlikte, geleneksel peynir pazarının genişlemesine ve farklı peynir arayışını beraberinde getirmiştir (Hastaoğlu vd., 2021: 1084).

Kaşgarlı Mahmut’un Dîvan-ı Lügat-it Türk’te. “udma- udhıtma” adıyla ve Dede Korkut’ta peynirden bahsedilmiştir. Kutsal kitap Tevrat’ta peynirin faydasından ve öneminden bahsedilmiştir (Hastaoğlu vd., 2021: 1087). Peynir, İranlı peygamber Zerdüş’ün kutsal gıdası olarak tanımlanmaktadır. Buda bize gösteriyor ki peynir doğu kültüründe önemli bir yeri bulunmaktadır. Helen uygarlığında peynirin tanrılara sunulan hediyeler ve armağanlar arasında olduğu görülmektedir. Atina, Sparta, İstefe, Korint ve Delfi gibi Yunan site devletleri arasında düzenlenen olimpiyatlara katılan sporcuların güçlenmeleri için tercih edilen en önemli gıda maddesinin peynir olduğu görülmektedir. Ortaçağda dinsizlerin işi olarak görülen peynir üretim işini daha sonraları manastırlarda rahipler üstlenmiştir. M.S. 9. yüzyıla kadar Fransızların peynirin; ateş düşürücü, tüberküloz, kadın hastalıklarına karşı ilaç olarak ve iyileştirici özelliğinden yararlandığı görülmektedir. Tarihçi Fernand Braudel’un aktarımına göre; 1698 de Fransa’da bazı köylülerin Almanya’da savaşan ordulara peynir taşıma işinden büyük gelirler elde ettiklerini bildirmektedir (Kamber, 2006: 42). Osmanlı İmparatorluğu ilk olarak 1851 yılında düzenlenen Londra Dünya Fuarı’na katılmıştır (Memiş, 2020: 189). 1851 yılında düzenlenen Londra Dünya Fuarında Osmanlı İmparatorluğunun sergilediği ürünler arasında tulum ve kaşar peynirinin olduğu bilinmektedir (Kamber, 2006: 44).

Destinasyon pazarlamasında yiyecek ve içeceklerin; zenginliği, üretimindeki ve tüketimindeki özgünlüğü ve hikayeleri ön plana çıkartıldığında gastronomi turizmi kavramı ile karşılaşmış oluyoruz. Gastronomi turizminin arzı, destinasyonun sahip olduğu eşsiz mutfak kültürü ve gastronomik ürünler ile mümkündür. Birçok turistik şehir çekiciliklerini gastronomi kültürü ve deneyimi üzerinde inşa ettiği görülmektedir (Kılıç, 2021: 7). Bu nedenle gastronomi turizmi ile ilgili birçok akademik çalışma yapılmıştır. Ancak gastronomik ürünlerin ihracat potansiyelinin araştırılması gerekmektedir. Bu nedenle çalışmamız gastronomik ürünlerin sadece Türkiye içinde turistler tarafından tercih edilmesi veya bir destinasyonun pazarlama aracı olarak kullanılması değil aynı zamanda ihracatı ile ilgili pazarların araştırılmasıdır.

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) kodu, 12 rakamdan oluşur. Bu 12 rakamın ilk 6 rakam kodu “Armonize Sistem Nomanklatürü” olarak adlandırılır. Armonize Sistem Nomanklatürü Dünya Gümrük Örgütü’ne üye yaklaşık 200 ülke tarafından kullanılmakta olup eşyanın dili, kodu ve kimliği olup evrensel niteliktedir. Diğer 6 rakam ise ülkelerin kendi dış ticaret politikaları, gümrük ve vergi gibi uygulamalarına göre sınıflandırılır (Aka ve Ürünal, 2018: 161). Armonize Sistem Nomanklatürü yaklaşık 5000 emtia grubundan oluşmaktadır. Armonize Sistem Nomanklatürü ile; vergilerin kontrolü, ticaret politikaları, kontrollü malların izlenmesi, menşei kurallarının takibi, istatistikler, ulusal hesaplar, araştırma, fiyat izleme, kota

kontrolleri gibi birçok amaçlar için gümrükleme işlemlerinde, istatistikçilerce, hükümetlerce, uluslararası örgütlerce ve özel sektör tarafından kullanılmaktadır (Yılmaz vd., 2017: 100).

0406 Peynir ve Pıhtılaştırılmış Ürünler

Aşağıda Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) numarası ve kapsadığı ürünler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır (<https://www.resmigazete.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.10 Taze peynir (olgunlaştırılmamış veya preslenmemiş) peyniraltı suyundan yapılmış peynirler dahil) ve pıhtılaştırılmış ürünler (mozerella, taze peynir, çökelek, lor ve diğerleri) kapsamaktadır.

GTİP Kodu 0406.20 Rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynirleri (Gravyer, çester, parmezan, Dutch -Flemenk benzeri ve diğerleri) kapsamaktadır.

GTİP Kodu 0406.30 Eritme peynirler (rendelenmemiş veya toz haline getirilmemiş ürünleri (üretiminde sadece Emmentaler, Gravyer ve Appenzell peynirlerinin kullanıldığı ve Glarus otlu peynirlerin (Schabziger) katkı maddesi olarak kullanılabilirdiği; kuru maddedeki katı yağ oranı ağırlık itibarıyla %56'yı geçmeyen, perakende satılacak hale getirilmiş olanlar) kapsamaktadır.

GTİP Kodu 0406.40 Mavi küflü peynirler ve Penicillium roqueforti ile elde edilen küf içeren diğer peynirleri (Rokfor, Gorgonzola ve diğerleri) kapsamaktadır.

GTİP kodu 0406.90 Diğer peynirleri (Emmentaler, Gravyer, Sbrinz, Bergkaese, Appenzell, Fromage Fribourgeois, Vacherin Mont d'or ve tete de Moine, Çedar, Edam, Tilsit, Kaşkaval, Feta, Tulum peyniri, Beyaz peynir, Kefalo-Tyri, Finlandiya, Jarlsberg, Grana Padano, Parmigiano Reggiano, Fiore sardo, Pecorino, Provolone, Maasdam, Asiago, Caciocavallo, Montasio, Ragusano, Donbo, Fontal, Fortina, Fynbo, Havarti, Maribo, Samsö, Gouda, Esrom, İtalico, Kernhem, Saint Nectaire, Saint Paulin, Taleggio, Cantal, Cheshire, Wensleydale, Lancashire, Double Gloucester, Blarney, Colby, Monterey, Camembert, Brie, Kefalograviera, Kasserı, Cester, Parmezan, Flemenk ve benzeri, Dil peyniri ve diğerleri) kapsamaktadır.

AMAÇ

Bu çalışma, T.C. Ticaret Bakanlığının Kolay İhracat Platformu üzerinden "Akıllı İhracat Robotu" makine öğrenmesi teknolojisini kullanarak Türkiye'deki girişimciler için peynir ihracatı potansiyelini ve pazar analizini yapmaktır. Bununla birlikte Akıllı İhracat Robotunun vermiş olduğu Türkiye'nin peynir ihracat verilerini, T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verileri ile karşılaştırarak girişimcilere internet altyapısı ve yapay zekâ uygulamaları ile pazar araştırmasının önemini ortaya çıkarmaktır.

KAPSAM

Kolay İhracat Platformu internet sayfası üzerinden Akıllı İhracat Robotu makine öğrenmesini kullanarak, Türkiye'nin peynir ihracat için pazar araştırması yapmaktır. Bu nedenle, lojistik, iletişim ve ulaşım bakımından Türkiye'ye sınırı olan ve coğrafi açıdan en yakın potansiyel peynir ithalatçısı ülkelerin; Irak, Azerbaycan, Gürcistan ve Suriye'nin peynir ithalatı verilerini ve Türkiye'nin resmi ihracat verilerini Akıllı İhracat Robotu'nu kullanılarak analiz etmektir.

YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilen çalışmada, doküman incelemesi yapılarak ikincil verilerden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi ile büyük örnekleme ulaşılabilmekte, özgünlük imkânı sunmakta, zamandan tasarruf sağlamakta ve daha düşük maliyetler ile

gerçekleştirilebilmektedir (Gülduran Aslı ve Arıkan Saltık, 2020: 345). T.C. Ticaret Bakanlığı, Tarife Arama Motoru sayfasından T.C. Ticaret Bakanlığı, Tarife Arama Motoru kullanılarak peynir ve türevleri ile ilgili GTİP kodlarına erişilmiştir (<https://uygulama.gtb.gov.tr>).

Kolay İhracat Platformu, dünya ticaretini şekillendiren, binlerce veriyi anlık olarak analiz eden “Akıllı İhracat Robotu” dur. Kolay ihracat platformu internet sayfasına e-devlet şifresi ile bireysel giriş yapılabilir. Kolay ihracat platformu üzerinden hedef pazarın genel durumu, seçilen ürüne uygulanan gümrük vergileri, teknik engeller, tarife dışı uygulamalar, rakip ülkenin durumu ve ticari anlaşmalara ulaşılabilir. Kolay ihracat platformu, ülkeden ülkeye değişkenlik gösteren ve ürünlerin ihracatına etki eden demografik ve ekonomik değişkenlerin tespitinin yanı sıra ilgili ülkenin o ürüne ilişkin dış ticaret istatistikleri ve eğer varsa şirketlerin dış ticaret rakamlarını dikkate alarak makine öğrenmesi teknolojisi altyapısı ile potansiyel ülke önerisi sunmaktadır. Akıllı İhracat Robotu tarafından sunulan öneri, ulusal ve uluslararası veri kaynaklarının yapay zekâ ile işlenmesi ve analizi çerçevesinde temin edilmekte olup, bu verilere dayanılarak alınan kararlardan ve işlemlerden T.C. Ticaret Bakanlığı herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir (<https://www.kolayihracat.gov.tr/>).

Akıllı ihracat robotu ile peynir ihracatı pazar araştırma tercihimiz şu şekilde belirlenmiştir. 100.000 Türk lirası değerindeki pazarlama bütçemizi dünyadaki en büyük pazarlar arasında yer alan veya Türkiye’den yapılan toplam ihracatta üst sıralarda olan ülkeler için pazar önerisi almak şeklindedir. Akıllı ihracat robotu GTİP kodu 0406 olan peynir ve pıhtılaştırılmış ürünler için; Irak, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri Azerbaycan, Amerika Birleşik Devletleri, Gürcistan, Kuveyt, Katar, Almanya, Libya, Umman, İsrail, Bahreyn, Ürdün, Suudi Arabistan ve Avustralya’yı potansiyel ithalatçı ülkeler arasında göstermiştir. Bu ülkelerden coğrafi olarak en yakın dört ülkenin toplam peynir ithalatı ve Türkiye’nin peynir ihracatı rakamları analiz edilmiştir (<https://www.kolayihracat.gov.tr>). <https://www.kolayihracat.gov.tr> sayfasından e-devlet şifresi ile giriş yapılarak, GTİP Kodu 0406.10, 0406.20, 0406.30, 0406.40 ve 0406.90 olan ürünler için “Akıllı İhracat Robotu” kullanılarak pazar önerisi ve istatistiki bilgiler alınmıştır. Akıllı ihracat robotu seçili GTİP kodları ile ilgili olarak Suriye için herhangi bir veri getirmemiştir. Bu nedenle araştırmamız sadece; Irak, Azerbaycan ve Gürcistan ile sınırlandırılmıştır.

BULGULAR

Peynir ve pıhtılaştırılmış ürünler ile ilgili olarak; Irak, Azerbaycan ve Gürcistan için “Akıllı İhracat Robotunun” araştırmaya dahil edilen ülkelerin toplam peynir ithalatı, Türkiye’nin bu ülkelere peynir ihracatı ve ilgili ülkelere yapılan peynir ihracatının T.C. Ticaret Bakanlığı, İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verileri aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

IRAK

GTİP Kodu 0406.10

Tablo 1. Irak’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Irak’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Irak’ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye’nin Irak’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Irak’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)
2023	8.095.993	Veri bulunmamaktadır	11.762.026
2022	25.534.224	11.878.650	11.878.650
2021	39.373.224	Veri bulunmamaktadır	8.880.428

2020	23.296.035	Veri bulunmamaktadır	10.739.952
2019	2.337	Veri bulunmamaktadır	11.526.298
2018	51.039.522	10.469.938	10.469.938
2017	51.802.104	8.698.298	8.698.298
2016	42.554.884	6.529.001	6.529.001
2015	34.838.190	6.905.717	6.934.196

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 1’de Irak, GTİP kodu 0406.10 olan üründe 2015-2018 yılları arasında toplam ithalat miktarını artırırken Türkiye bu yıllar arasında Irak’a ihracat miktarını aynı düzeyde artırmadığı görülmektedir. Covid-19 salgını sırasında Irak’ın toplam peynir ithalatının düştüğü söylenebilir. Ayrıca Akıllı İhracat Robotu Türkiye’nin Irak’a 2019, 2020, 2021 ve 2023 yıllarına ait peynir ihracat miktarlarını göstermemektedir. Irak, 2023 yılında yaklaşık 8 milyon ABD doları peynir ithalat yaptığı görülmekle birlikte, Ticaret Bakanlığı resmi verilerine göre Türkiye yaklaşık 11 milyon ABD doları peynir ihracatı yapmıştır. Akıllı İhracat Robotu verisi ile Ticaret Bakanlığı resmi verisi arasında farklılık bulunmaktadır.

Irak’ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.10): Polonya %28.8, Avustralya %26.4, İspanya %18.8, Danimarka %16.4 ve Macaristan %4.1 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.20

Tablo 2. Irak’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Irak’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Irak’ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye’nin Irak’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Irak’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)
2023	15.820.858	15.582.349	15.582.349
2022	26.442.674	14.028.244	14.028.244
2021	29.618.046	8.932.650	8.932.650
2020	Veri bulunmamaktadır	Veri bulunmamaktadır	9.767.261
2019	Veri bulunmamaktadır	Veri bulunmamaktadır	6.786.146
2018	30.034.585	5.795.393	5.795.393
2017	23.249.747	4.536.824	4.536.824
2016	17.825.105	4.259.232	4.259.232
2015	8.295.063	2.534.389	2.555.602

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 2’de görüleceği üzere, Irak, GTİP kodu 0406.20 olan üründe 2015-2018 yılları arasında toplam ithalat miktarını artırırken Türkiye bu yıllar arasında Irak’a ihracat miktarını aynı düzeyde artırmadığı görülmektedir. Ayrıca Akıllı İhracat Robotu Covid-19 salgınının etkili olduğu yıllara ait verileri göstermemektedir. Türkiye’nin 2020 yılından itibaren Irak’a peynir ihracatını güçlü bir şekilde artırıp, Irak peynir ithalatının yaklaşık %98.5’ini karşıladığı görülmektedir. Akıllı İhracat Robotu verisi ile Ticaret Bakanlığı resmi verisi arasında farklılık bulunmamaktadır.

Irak’ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 3 ülke (GTİP: 0406.20): Türkiye %98.5, Macaristan %0.5, İsviçre %0.5 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.30

Tablo 3. Irak’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Irak’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Irak’ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye’nin Irak’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Irak’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)
2023	50.723.735	Veri bulunmamaktadır	9.443.343
2022	72.799.159	11.870.475	11.870.475

2021	103.927.391	Veri bulunmamaktadır	11.797.887
2020	84.261.450	Veri bulunmamaktadır	13.033.242
2019	Veri bulunmamaktadır	Veri bulunmamaktadır	10.487.574
2018	161.051.310	16.526.485	16.526.485
2017	159.551.691	17.479.716	17.479.716
2016	131.333.433	26.498.359	26.498.359
2015	121.807.959	18.547.519	22.137.600

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 3'teki verilere göre Irak, GTİP kodu 0406.30 olan üründe 2015-2018 yılları arasında toplam ithalat miktarını artırırken Türkiye'nin bu yıllar arasında Irak'a ihracat miktarının azaldığı görülmektedir. Ayrıca Akıllı İhracat Robotu Covid-19 salgınının etkili olduğu yıllara ait verileri göstermemektedir.

Irak'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.30): Polonya %42.4, Bahreyn %38.3, Macaristan %7.6, Avustralya %5.8 ve Almanya %2.4 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.40

Akıllı İhracat Robotu Irak için, GTİP kodu 0406.40. olan ürün ile ilgili bir istatistiki veri ve öneri göstermemiştir. Ancak T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verilerine göre Türkiye'nin Irak'a ihracatı (ABD doları) aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Türkiye'nin Irak'a Peynir İhracatı

Yıl	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Irak'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.40)
2023	Veri bulunmamaktadır
2022	236
2021	Veri bulunmamaktadır
2020	Veri bulunmamaktadır
2019	Veri bulunmamaktadır
2018	7.500
2017	14.086
2016	17.259
2015	17.745

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı

GTİP Kodu 0406.90

Tablo 5. Irak'ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye'nin Irak'a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Irak'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Irak'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Irak'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)
2023	40.808.660	23.524.190	23.469.991
2022	53.228.588	23.428.346	23.428.346
2021	100.806.031	Veri bulunmamaktadır	21.829.763
2020	109.413.380	Veri bulunmamaktadır	17.755.637
2019	289.309	Veri bulunmamaktadır	17.651.174
2018	201.596.199	20.608.155	20.608.155
2017	198.988.933	19.173.763	19.173.763
2016	225.745.408	22.121.160	22.121.160
2015	209.596.122	21.596.122	22.033.508

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 5'te görüleceği üzere Irak, GTİP kodu 0406.90 olan üründe 2015-2023 yılları arasında toplam ithalat miktarı özellikle Covid-19 salgını olan yıllardan itibaren büyük bir azalma göstermiştir. Ancak Türkiye'nin bu üründe Irak'a ihracatında, Irak'ın ithalat miktarı dikkate alındığında önemli bir ihracatçı ve tedarikçi olduğu görülmektedir.

Irak'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.90): Türkiye %57.7, Ürdün %28.3, Mısır %4.9, Danimarka %3.8 ve Macaristan %2.7 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

AZERBAYCAN

GTİP Kodu 0406.10

Tablo 6. Azerbaycan'ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye'nin Azerbaycan'a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Azerbaycan'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)
2023	9.553.932	2.205.520	2.064.677
2022	8.258.432	1.279.395	1.282.642
2021	10.399.709	632.775	650.088
2020	12.610.962	375.666	587.831
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	231.923
2018	6.298.708	209.888	226.181
2017	4.533.567	182.683	167.150
2016	4.746.311	240.314	225.332
2015	4.357.499	21.441	617.749

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 6'daki verilere göre Azerbaycan, GTİP kodu 0406.10 olan üründe 2015-2023 yılları arasında toplam ithalat miktarı özellikle Covid-19 salgını olan yıllardan itibaren büyük bir artış göstermiştir. 2015-2021 yılları arasında Türkiye'nin bu üründe Azerbaycan'a ihracatında önemli bir artış olmamıştır. Ancak, Türkiye 2022-2023 yıllarında Azerbaycan'a bu üründe önemli bir ihracat artışı sağlanmıştır.

Azerbaycan'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.10): Türkiye %24, Rusya %20.6, Litvanya %17.9, Belarus %16.3 ve İngiltere %8.8 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.20

Tablo 7. Azerbaycan'ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye'nin Azerbaycan'a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Azerbaycan'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)
2023	677.557	275.567	202.153
2022	656.069	275.995	268.306
2021	560.394	279.924	269.117
2020	411.850	246.473	240.823
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	231.046
2018	182.678	133.628	127.629
2017	99.336	54.537	51.150
2016	107.277	15.397	14.400
2015	67.323	1.004	21.772

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 7'deki verilere göre Azerbaycan, GTİP kodu 0406.20 olan üründe 2015-2018 yılları arasında ithalat miktarı düşük iken, ithalat miktarı özellikle Covid-19 salgını olan yıllardan itibaren büyük bir artış göstermiştir. 2020-2023 yılları arasında Türkiye'nin bu üründe Azerbaycan'a ihracatında önemli bir artış görülmektedir.

Azerbaycan'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.20): Türkiye %42,3, Polonya %20,2, Fransa %16,4, İran %13,8 ve Hollanda %6,3 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.30

Tablo 8. Azerbaycan'ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye'nin Azerbaycan'a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Azerbaycan'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)
2023	3.811.538	507.603	548.484
2022	4.701.884	1.465.791	1.362.293
2021	4.816.872	1.625.831	1.597.500
2020	3.803.401	961.954	967.313
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	716.357
2018	3.472.861	580.266	538.012
2017	2.566.486	428.385	418.814
2016	2.464.594	477.329	451.842
2015	932.905	382	601.699

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 8'deki verilere göre Azerbaycan, GTİP kodu 0406.30 olan üründe 2015-2018 yılları arasında Türkiye'den ithalatı sabit iken, 2020 yılından itibaren Türkiye'nin ihracatında artış olduğu görülmektedir.

Azerbaycan'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.30): Rusya %46.1, Türkiye %13.4, Ukrayna %12.7, Finlandiya %12.6 ve Almanya %5.7 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.40

Tablo 9. Azerbaycan'ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye'nin Azerbaycan'a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Azerbaycan'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.40)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.40)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.40)
2023	96.269	54	47
2022	102.406	572	2.313
2021	86.528	Veri bulunmamakta	686
2020	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	2.281
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	3.108
2018	62.490	Veri bulunmamakta	576
2017	45.369	Veri bulunmamakta	597
2016	80.702	10.286	Veri bulunmamakta
2015	10.957	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 9'da yer alan verilere göre Azerbaycan, GTİP kodu 0406.40 olan üründe 2015-2023 yılları arasında ithalatında önemli bir artış ve ithalat miktarı yüksek olmamakla birlikte, Türkiye'den ithalatı sabit bir seyir göstermektedir.

Azerbaycan'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.40): Danimarka %75.8, Fransa %22.4, Polonya %1.2, Almanya %0,6 ve Türkiye %0.1 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.90

Tablo 10. Azerbaycan'ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye'nin Azerbaycan'a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Azerbaycan'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)
2023	21.738.624	1.781.375	1.707.469

2022	19.402.579	1.783.862	1.661.523
2021	17.315.300	1.444.249	1.465.061
2020	15.055.710	937.779	965.174
2019	Veri bulunmamaktadır	Veri bulunmamaktadır	788.579
2018	14.211.260	714.633	671.799
2017	13.508.691	808.778	777.995
2016	11.404.642	635.032	587.284
2015	5.793.351	778.353	2.259.856

Kaynak: <https://www.kolayihiracat.gov.tr>

Tablo 10’da yer alan verilere göre Azerbaycan, GTİP kodu 0406.90 olan üründe 2015 yılında toplam ithalatının yaklaşık %50’si Türkiye tarafından karşılanmıştır. 2016 yılından itibaren Azerbaycan’ın ithalatı önemli ölçüde artmıştır. Ancak Türkiye’nin Azerbaycan’a ihracatı aynı oranda artış göstermemiştir.

Azerbaycan’ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.90): Litvanya %24.9, İran %21.8, Almanya %14.6, Belarus %12.9 ve Türkiye %8.9 (<https://www.kolayihiracat.gov.tr>).

GÜRCİSTAN

GTİP Kodu 0406.10

Tablo 11. Gürcistan’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Gürcistan’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Gürcistan’ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.10)
2023	8.149.041	3.153.755	2.988.025
2022	5.504.078	1.900.046	1.716.600
2021	3.618.385	483.645	479.116
2020	3.064.816	217.522	194.865
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	220.613
2018	2.687.592	169.095	213.506
2017	2.477.350	120.557	141.704
2016	2.011.721	86.356	64.043
2015	1.704.267	102.576	54.974

Kaynak: <https://www.kolayihiracat.gov.tr>

Tablo 11’deki verilere göre Gürcistan, GTİP kodu 0406.10 olan üründe 2015 yılında toplam ithalatının yaklaşık %3’ünü Türkiye karşılarken, 2023 yılına gelindiğinde Gürcistan’ın toplam ithalatının %36.6’sı Türkiye tarafından karşılandığı görülmektedir.

Gürcistan’ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.10): Türkiye %42.1, Almanya %16.4, Polonya %10.7, Rusya %8.2 ve Belarus %5.4 (<https://www.kolayihiracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.20

Tablo 12. Gürcistan’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Gürcistan’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Gürcistan’ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.20)
2023	395.285	43.981	61.266
2022	363.657	150.177	166.807
2021	126.908	7.146	6.955
2020	76.348	16.047	15.516
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	235.116
2018	218.673	157.885	177.088
2017	110.952	83.684	75.979
2016	92.025	68.251	66.687
2015	27.130	925	251

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 12’de görüleceği üzere Gürcistan, GTİP kodu 0406.20 olan üründe 2016-2018 yılları arası Türkiye önemli bir tedarikçi iken, 2020 yılında itibaren bu pazarda önemli ölçüde gerilediği söylenebilir.

Gürcistan’ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.20): Almanya %46.6, Macaristan %17.7, Fransa %13.2, Türkiye %12.6 ve Danimarka %9.5 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.30

Tablo 13. Gürcistan’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Gürcistan’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Gürcistan’ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.30)
2023	7.442.194	133.435	106.012
2022	5.643.448	117.490	105.265
2021	4.135.019	85.182	76.320
2020	3.203.247	42.098	62.585
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	26.504
2018	2.813.728	33.928	27.445
2017	2.261.911	42.926	21.939
2016	1.614.968	86.087	50.439
2015	1.652.187	120.900	57.719

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 13’teki verilere göre Gürcistan, GTİP kodu 0406.30 olan üründe 2015 yılından itibaren toplam ithalatını önemli ölçüde artırmıştır. Ancak Türkiye’nin ihracatında önemli bir artış görülmemektedir.

Gürcistan’ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.30): Almanya %40.6, Rusya %31.8, Polonya %12.7, Finlandiya %6.4, ve Danimarka %4.5 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

GTİP Kodu 0406.40

Akıllı İhracat Robotu Gürcistan için, GTİP kodu 0406.40. olan ürün ile ilgili bir istatistiki veri ve öneri göstermemiştir. Ancak T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verilerine göre Türkiye’nin Gürcistan’a ihracatı (ABD doları) aşağıdaki gibidir.

Tablo 14. Gürcistan’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Gürcistan’a Peynir İhracatı

Yıl	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye’nin Gürcistan’a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.40)
2023	106
2022	Veri bulunmamaktadır
2021	Veri bulunmamaktadır
2020	Veri bulunmamaktadır
2019	1.128
2018	Veri bulunmamaktadır
2017	Veri bulunmamaktadır
2016	Veri bulunmamaktadır
2015	Veri bulunmamaktadır

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı

GTİP Kodu 0406.90

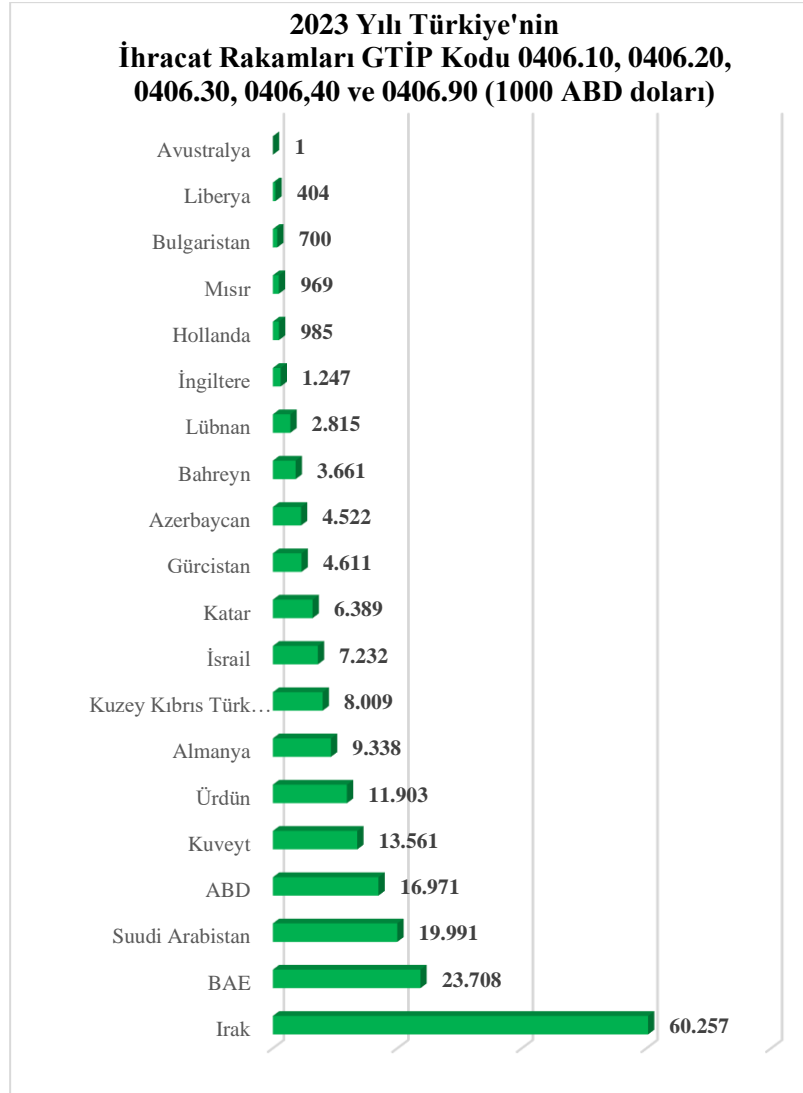
Tablo 15. Gürcistan’ın Toplam Peynir İthalatı ve Türkiye’nin Gürcistan’a Peynir İhracatı

Yıl	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Azerbaycan'ın Toplam İthalatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)	Akıllı İhracat Robotu Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)	T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Verilerine Göre Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatı (ABD doları) (GTİP: 0406.90)
2023	12.773.090	1.372.128	1.455.662
2022	9.895.750	1.124.199	1.184.093
2021	6.225.019	688.229	642.940
2020	4.931.409	508.594	484.286
2019	Veri bulunmamakta	Veri bulunmamakta	783.997
2018	4.787.924	792.240	706.417
2017	4.775.717	674.092	637.459
2016	3.248.197	700.110	719.279
2015	3.111.715	660.019	735.409

Kaynak: <https://www.kolayihracat.gov.tr>

Tablo 15'te yer alan verilere göre Gürcistan, GTİP kodu 0406.90 olan üründe 2015 yılından itibaren toplam ithalatını önemli ölçüde artırmıştır. Ancak Türkiye'nin ihracatında önemli bir artış görülmemektedir.

Gürcistan'ın seçili ürünü en çok ithal ettiği 5 ülke (GTİP: 0406.90): Hollanda %20.8, Polonya %18.6, Fransa %15.9, Türkiye %12.8 ve Almanya %11.5 (<https://www.kolayihracat.gov.tr>).

Şekil 1. Türkiye'nin 2023 Yılı GTİP Kodu 0406 Peynir ve Pıhtılaştırılmış Ürünlerin Toplam İhracat Rakamları (1000 ABD doları)

Şekil 1’de Türkiye’nin 2023 yılında GTİP kodu 0406.10, 0406.20, 0406.30, 0406,40 ve 0406.90 olan ürünlerin ihracat yaptığı ülkeler yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İhracat ülkelerin kalkınması, refah seviyesinin yükselmesi, diplomasinin güçlenmesine, rekabet gücünün artmasına, bilgi transferini kolaylaştıran, istihdam ve cari açığın kapatılmasını önemli bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmada coğrafi açıdan en yakın 3 ülkenin (Irak, Azerbaycan ve Gürcistan) GTİP Kodu 0406 peynir ve pıhtılaştırılmış ürünlerin toplam ithalat rakamları ile Türkiye’nin bu üç ülkeye ihracat rakamları analiz edilmiştir.

Irak, GTİP Kodu 0406.10 taze peynir kategorisinde Türkiye’nin 2023 yıllarında ihracatı 11.762.026 ABD dolarıdır. Irak’ın 2022 yılında toplam ithalatı ise 25.534.224 ABD dolarıdır. Ancak Akıllı İhracat Robotu Irak’ın bu ürünü en çok ithal ettiği ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Polonya %28.8, Avustralya %26.4, İspanya %18.8, Danimarka %16.4 ve Macaristan %4.1. GTİP Kodu 0406.20 rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynirler kategorisinde Türkiye’nin Irak’a 2023 yılında ihracatı 15.582.349 ABD dolarıdır. Irak’ın bu üründe toplam ithalatı ise 15.820.858 ABD dolarıdır. Türkiye bu üründe Irak’ın toplam ithalatının %98,5’ini karşılamakta ve rekabet üstünlüğüne sahip olduğu görülmektedir. GTİP Kodu 0406.30 eritme peynirler kategorisinde Irak’ın bu üründe ithalatında önemli bir azalma görülmektedir. Akıllı İhracat Robotu Irak’ın bu ürünü ithal ettiği ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Polonya %42.4, Bahreyn %38.3, Macaristan %7.6, Avustralya %5.8 ve Almanya %2.4. GTİP kodu 0406.90 diğer peynirler kategorisinde Irak’ın toplam ithalatının yaklaşık %57’si Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Türkiye GTİP Kodu 0406.20 Rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynirler ve GTİP kodu 0406.90 diğer peynirler kategorisinde rekabet üstünlüğüne sahiptir. Irak pazarında, Türkiye’ye rakip ülkeler; Polonya, Ürdün, Bahreyn, Avustralya, İspanya ve Danimarka sayılabilir.

Azerbaycan, GTİP Kodu 0406.10 taze peynir kategorisinde Türkiye’nin 2023 yıllarında ihracatı yaklaşık 2 milyon ABD dolarıdır. Azerbaycan 2023 yılında bu üründe toplam ithalatı ise 9,5 milyon ABD dolarıdır. Akıllı İhracat Robotu Azerbaycan’ın bu ürünü en çok ithal ettiği ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Türkiye %24, Rusya %20.6, Litvanya %17.9, Belarus %16.3 ve İngiltere %8.8. GTİP Kodu 0406.20 rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynirler kategorisinde Türkiye’nin Irak’a 2023 yılında ihracatı 202.153 ABD dolarıdır. Azerbaycan’ın bu üründe 2023 yılında toplam ithalatı ise 677.557 ABD dolarıdır. Türkiye bu üründe Azerbaycan’ın toplam ithalatının %42’sini karşılamakta ve rekabet üstünlüğüne sahip olduğu görülmektedir. GTİP Kodu 0406.30 eritme peynirler kategorisinde Azerbaycan pazarında Rusya’nın rekabet üstünlüğü görülmektedir. Akıllı İhracat Robotu Azerbaycan’ın bu ürünü ithal ettiği ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Rusya %46.1, Türkiye %13.4, Ukrayna %12.7, Finlandiya %12.6 ve Almanya %5.7. GTİP kodu 0406.90 diğer peynirler kategorisinde Azerbaycan’ın 2023 yılında toplam ithalatı 21.738.624 ABD dolarıdır. Türkiye’nin ihracatı ise 1.781.375 ABD dolarıdır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Türkiye Azerbaycan pazarında GTİP Kodu 0406.20 rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her cins peynirler kategorisinde rekabet üstünlüğüne sahiptir. Azerbaycan pazarında, Türkiye’ye rakip ülkeler şunlardır: Polonya, Rusya, Litvanya, Belarus, Fransa, İran, Almanya, Ukrayna ve Finlandiya.

Gürcistan, GTİP Kodu 0406.10 taze peynir kategorisinde Türkiye’nin Gürcistan’a 2023 yıllarında ihracatı 3.153.755 ABD dolarıdır. Gürcistan’ın 2023 yılında bu üründe toplam ithalatı ise 8.149.041 9,5 milyon ABD dolarıdır. Akıllı İhracat Robotu Gürcistan’ın bu ürünü en çok ithal ettikleri ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Türkiye %42.1, Almanya %16.4, Polonya %10.7, Rusya %8.2 ve Belarus %5.4. GTİP Kodu 0406.20 rendelenmiş veya toz haline

getirilmiş her cins peynirler kategorisinde Türkiye'nin Gürcistan'a 2023 yılında ihracatı 43.981 ABD dolarıdır. Gürcistan'ın bu üründe 2023 yılında toplam ithalatı ise 395.285 ABD dolarıdır. Akıllı İhracat Robotu Gürcistan'ın bu ürünü en çok ithal ettikleri ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Almanya %46.6, Macaristan %17.7, Fransa %13.2, Türkiye %12.6. GTİP Kodu 0406.30. Eritme peynirler kategorisinde Gürcistan pazarında Almanya'nın rekabet üstünlüğü görülmektedir. Akıllı İhracat Robotu Gürcistan'ın bu ürünü ithal ettiği ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Almanya %40.6, Rusya %31.8, Polonya %12.7. GTİP kodu 0406.90. Diğer peynirler kategorisinde Gürcistan'ın 2023 yılında toplam ithalatı 12.773.090 ABD dolarıdır. Türkiye'nin Gürcistan'a ihracatı ise 1.372.128 ABD dolarıdır. Akıllı İhracat Robotu Gürcistan'ın bu ürünü ithal ettiği ülkeleri şu şekilde sıralamıştır: Hollanda %20.8, Polonya %18.6, Fransa %15.9, Türkiye %12.8 ve Almanya %11.5. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Türkiye Gürcistan pazarında GTİP Kodu 0406.10 taze peynir kategorisinde rekabet üstünlüğüne sahiptir. Gürcistan pazarında, Türkiye'ye rakip ülkeler şunlardır: Hollanda, Macaristan, Polonya, Rusya, Fransa, İran ve Almanya.

Sonuç olarak, Kolay İhracat Platformu internet sayfası ve "Akıllı İhracat Robotu" ile elde edilen verilerin, T.C. Ticaret Bakanlığı, İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı verileri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Coğrafi mesafenin kısa olması lojistik vb. giderlerin maliyetini düşürmekle birlikte ihracatı artırıcı bir parametre olarak görülmemektedir. Irak, Azerbaycan ve Gürcistan'a Türkiye'den daha uzak mesafede olan ülkelerin peynir ve pıhtılaştırılmış ürünlerin ihracatında önemli bir paya sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte Şekil 1'de yer alan verilere göre; Türkiye'den uzak mesafede olan ülkelere peynir ve pıhtılaştırılmış ürünlerin ihracatının komşu ülkelere daha fazla yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda uzak mesafe ihracat yapmak isteyenler için bin engel olmadığı söylenebilir. Günümüzde internet kaynaklarından yararlanılarak masa başı ihracat pazar araştırması ve pazar analizi giderek önemini artırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Gülduran Aslı, Ç. ve Saltık Arıkan, I. (2020). Sahnede Şehirler! Türkiye'nin UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı-Film Alanı Açısından Değerlendirilmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: Özel Sayı. 335-358.
- Hastaoğlu, E., Erdoğan, M. ve Işkın, M. (2021). Gastronomi Turizmi Kapsamında Türkiye Peynir Çeşitliliği Haritası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1084-1113. <https://doi.org/10.53487/ataunisobil.958028>
- Kamber, U. (2006). Peynirin Tarihçesi. *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*. Cilt:77, Sayı:2. 40-44.
- Kılıç, B. (2021). Türkiye'nin Pazarlanabilir, Turistik, Gastronomik, Ekonomik ve Kültürel Değeri Olan Yedigâr Lezzetleri. Baskı Tarihi: Mayıs 2021, 1. Basım. EKİN Basım Yayın Dağıtım.
- Memiş, Ş. (2020). Unutulanları Hatırlamak için Yapılan Fuar: 1863 Sergi-i Umûmî-i Osmanî (Osmanlı Genel Sergisi). *Mavi Atlas*, 8b (1), 189-214. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.708719>
- Tarakçı, Z., Bölük, M. ve Karaağaç, M. (2016). Ordu İlinde Tüketicilerin Peynir Tüketim Alışkanlıkları. *Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5(2), 55-62.
- Ulema, Ş. ve Mentеше, Z. (2023). Türkiye'nin Peynir Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Divle Obruğu Peyniri Örneği. *Internatioanal West Asia Congress of Tourism Research*. IWACT'23 08th-10th June 2023 Skopje, North Macedonia. 230-239.
- Yılmaz, M., Kırbıyık, M. ve Çiftci, Y. (2017). Armonize Sistem Neden, Nasıl ve Ne Zaman Güncellenir? Durum Çalışması: Biyodizel ve Gümrük Laboratuvarlarında Yapılan Analizler. *Gümrük ve Ticaret Dergisi* (10), 99-105.

İnternet Kaynakları

<https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/tarife> Erişim tarihi: 21.06.2024

T.C. Ticaret Bakanlığı İstatistik ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi, <https://www.cimer.gov.tr/Basvuru/Basvurularim#> Erişim tarihi: 22.07.2024

<https://www.resmigazete.gov.tr> Erişim tarihi: 01.05.2024

<https://uygulama.gtb.gov.tr/Tara/> Erişim tarihi: 01.05.2024.

<https://www.kolayihracat.gov.tr> Erişim tarihi: 30.07.2024